Yiddish Tish: Celebrating Tu Bishvat

February 1, 2023

Poezye – פּאעזיע

Avraham Sutzkever (1913 Smorgon, Lithuania – 2010 Tel Aviv)

A tunkl fiolete floym	אַ טונקל פּיאָלעטע פלוים
Di letzte oyfn boym,	די לעצטע אויפן בוים,
Din-haytldik un tzart vi a shvartzapl,	דין-הייַטלדיק און צאַרט ווי אַ שוואַרצאַפּל,
Vos hot bay nakht in toy geloshn	ווָאָס האָט בייַ נאַכט אין טוי געלאָשן
Libe, zeyung, tzapl,	ליבע, זעונג, צאַפּל,
Un mitn morgn-shtern iz der toy	און מיטן מאָרגן-שטערן איז דער טוי
Gevorn gringer —	געוואָרן גרינגער -
Dos is poezye. Rir zi on azoy	דאָס איז פּאָעזיע. ריר זי אָן אַזוי
Men zol nit zen keyn *simen* fun di finger.	מען זאָל ניט זען קיין סימן פון די פינגער.

Der Boym fun Libe – דער בוים פון ליבע

Chaveh Rosenfarb (1923 Lodz - 2011 Canada)

Zey hobn nit gevust,
Az libe iz a boym, a zeltener,
Fun tzartn, dinem glik —
Vos tomer hakt men op bay im a tzvayg
Vakst zi shoyn mer nit oys tzurik.

זיי האָבן ניט געווּסט,
אַז ליבע איז אַ בוים, אַ זעלטענער,
פון צאַרטן, דינעם גליק —
וואָס טאָמער האַקט מען אָפּ בַּיי אים אַ צווײַג
וואַקסט זי שוין מער ניט אויס צוריק.

Zey hobn zikh gevundert,
Vos der shmeykhl tzvishn zey
Hot ale *tamen* fun a trer —
Un nit farshtanen, az a tzvayglozer shtam
Iz shoyn keyn boym nit mer.

זיי האָבן זיך גענוּנדערט,
וואָס דער שמייכל צווישן זיי
האָט אַלע טעמען פון אַ טרער —
און ניט פאַרשטאַנען, אַז אַ צווײַגנלאָזער שטאַם
איז שוין קיין בוים ניט מער.

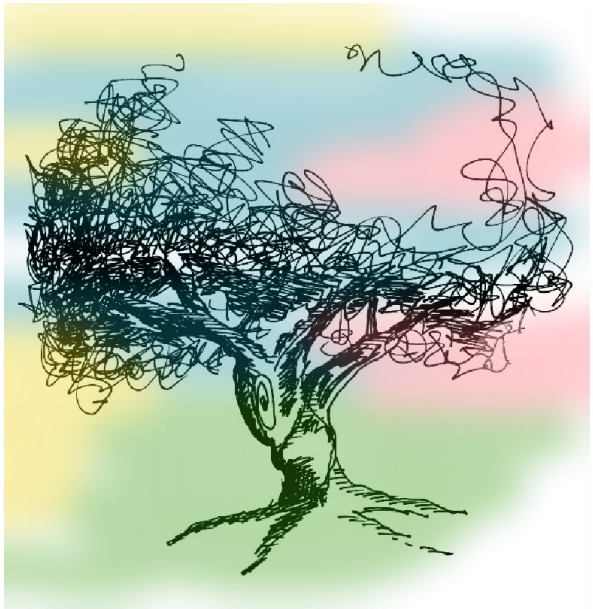

Letzter Epl – לעצטער עפּל

Malka Heifetz Tussman (1896 Ukraine - 1987 Berkeley, CA)

“Kh’bin der letzter epl	“ כ’בין דער לעצטער עפּל
Vos falt arop fun boym un	וואָס פאַלט אַראָפּ פון בוים און
Keyner heybt nit oyf.	קיינער הייבט ניט אויף.
Keyner heybt nit oyf.”	קיינער הייבט ניט אויף.”
Ikh kni arop tzum *reyech*	איך קני אַראָפּ צום ריח
Fun dem letzten epl	פון דעם לעצטן עפּל
Vos falt arop fun boym	וואָס פאַלט אַראָפּ פון בוים
un	און
Ikh heyb oyf.	איך הייב אויף.
Ikh heyb oyf!	**איך הייב אויף!**
In mayne hent	אין מײַנע הענט
Der boym.	דער בוים.
In mayne hent	אין מײַנע הענט
Der blat.	דער בלאַט.
In mayne hent	אין מײַנע הענט
Der tzvit	דער צוויט
un	און
In mayne hent di erd	אין מײַנע הענט די ערד
Vos kusht dem epl	וואָס קושט דעם עפּל
Vos keyner heybt nit oyf.	וואָס קיינער הייבט ניט אויף.

Ikh Shtey Unter a Bokserboym – איך שטיי אונטער אַ באָקסערבוים

Lyrics: Ziame Telesin (1908–1996); Music: Chava Alberstein

Ikh shtey unter a bokserboym	איך שטיי אונטער אַ באָקסערבוים
A bokserboym	אַ באָקסערבוים
Tzu im derklibn kh’hob zikh koym,	צו אים דערקליבן כ׳האָב זיך קוים,
Ikh hob zikh koym.	איך האָב זיך קוים.
Ikh zitz unter a faygnboym,	איך זיץ אונטער אַ פייגנבוים,
A faygnboym	אַ פייגנבוים
Arum iz grin arum iz groym	אַרום איז גרין אַרום איז גרוים
S’iz grin un groym.	ס׳איז גרין און גרוים.
Ikh lig unter a mandlboym	איך ליג אונטער אַ מאַנדלבוים
A mandlboym	אַ מאַנדלבוים
Er iz geven bay mir in troym	ער איז געווען בײַ מיר אין טרוים
Bay mir in troym.	בײַ מיר אין טרוים.
A bokserboym	אַ באָקסערבוים
A faygnboym	אַ פייגנבוים
A mandlboym	אַ מאַנדלבוים
In oyg a trer halt ayn zikh koym	אין אויג אַ טרער האַלט אײַן זיך קוים
Halt ayn zikh koym.	האַלט אײַן זיך קוים.

Glossary: Poezye

Fiolete – violet

Haytl – membrane

Tzart – tender

Shvartzapl – pupil of the eye

Leshn (geloshn) – to extinguish, quench, slake

Zeyung – vision

Tzapl – a start, jerk, tremble

Gring – light, easy, jaunty

Onrirn – to touch, lay hands on, injure, ruffle

Glossary: Der Boym Fun Libe

Zeltn – rare, exquisite

Tomer – in case, in the event

Tamen – flavors (Hebrew *ta'am*)

Tzvaygloz – branchless

Shtam – trunk

Glossary: Ikh Shtey Unter a Bokserboym

Bokserboym – carob tree

Derklaybn zikh – to get to, go to, arrive at

Koym – barely, scarcely

Gerom, geroym – spacious, expansive

Aynhaltn zikh – to restrain oneself, to hold back